

CASTELLS CATALANS

Nom del castell: Florejacs
Data de construcció: segle X
Municipi: Torrefeta i Florejacs
Comarca: Segarra
Altitud: 487 m
Coordenades: E 351640.4, N 4629405.2 (ED50 UTM 31N). Longitud: 1° 12' 47.01"
Latitud: 41° 48' 2.832" (GPS)
Com arribar-hi: al castell s'hi accedeix sortint de Guissona per la carretera L-313 en direcció a Ponts. Passats 6 km es pren a l'esquerra la carretera LV-3133, que en 4 Km en durà al castell, on acaba aquesta carretera local.

«Se fa esment de Florejacs, Morana, Sant Martí i Grada —comunica C. Rocafort— en l'acta de consagració de l'església de Guissona, de l'any 1099. Se conserva una antiga casa forta anomenada «Les Sitges», entre Florejacs i Palou, veient-se encara un pilar de pedra com a senyal de jurisdicció en el cap d'un serradet a 500 metres de distància aproximadament vers SE., conegut per «Tossal de la Forca».

Florejacs ve del nom propi «Floriacus», i així s'anomena en l'escriptura de donació atorgada l'any 1083 per Arnau Company. Pere Ponç, en la donació a la canònica d'Urgell feta el 1100, parla de la «villa que vulgo dicitur floriag», i un document de 1131 ens dona a conèixer el «castrum Floriaci», que segurament es referirà al mateix. En la concòrdia de 1307, el rei concedí al comte d'Urgell íntegra jurisdicció de la Morana, Siges i Florejacs». A les notícies precedents, Monreal-De Riquer afegeixen que el 1099, en un document publicat a la «Marca Hispanica» de P. de Marca, es fa referència als «terminos de Floreiachs» i, amb base en la toponímia, imaginem que el lloc té antiguitat d'habitatge; circumstància, aquesta darrera, que no hauria de sorprendre'ns, atès el veïnatge del poblament prehistòric que ha estat descobert a la serra de Montallà.

Entenem que pot estar vinculat amb Florejacs cert repoblador de Lleida, Miró de

FLOREJACS

Totes les fotografies són de Ricard Ballo.

Floregai, individu procedent de la Segarra —segons Lladonosa— que l'any 1150, o sigui tot just de feta la conquesta de la ciutat lleidatana, va resultar-ne beneficiat, pel carlà reial, amb un solar, en alou. Uns anys després, el 1172, els templers li concedien, en cens, una vinya pròxima a Lleida. En un document del 1258, intervé Bernat de «Florejachs», qui hi és expressat com a fill de Berenguer de Montbrió.

A començaments del segle XIV el castell de Florejacs pertanyia als Alamany de Cervelló, car l'any 1304 testà Guerau Alamany, disposant la venda de Vallverd i Cogull —castells, com sabem, propers a Montbrió de la Marca— i concedint franquesa de quistia i de tota altra servitud, pel terme de deu anys a partir de la seva mort, als pobladors de Florejacs i les Sitges; elegia, a més, sepultura al monestir de Vallsanta, d'on era abadessa la seva germana Eliardis de Guimerà.

Guerau Alamany ja era casat amb Blanca el 1293, i la seva germana —Eldiares o Eliardis—, futura abadessa de Vallsanta (cenobi que hom diu fundat el segle XIII pel de Vallbona), ja havia ingressat en religió.

Guerau Alamany, en l'al·ludit testament, del 1304, instituï hereva universal la filla Sibil·la, i, pel cas que ella morís sense fills, designava per hereu el nebot Guerau Alamany. L'expressada filla Sibil·la casà amb Bernat Ramon de Ribelles (anomenat l'Amorós de Ribelles), fill de Ponç de Ribelles.

En el fogotjament de vers el 1381, Florejacs, amb 4 focs, figura en la vegueria de Lleida. Altres 4 focs reunia, per la mateixa època, les Sitges.

«Florejacs era una vila emmurallada de considerable importància, si hem de jutjar pels amples pans de mur atalussat que conserva encara. La resta més interessant és el portal cantoner que s'obre sota una torre alta i quadrada, en l'interior de la qual encara es veuen les frontisses de pedra de la pesada porta que la tancava. Sembla que aquesta magnífica torre, d'una construcció característica del segle XIV, formava part d'un gran castell arrambat a la muralla, del qual queda memòria en la tradició local».

La baronia de Florejacs, jurisdicció senyorial centrada en el castell homònim que pertangué als Josa, passà als Cortit (1571), als Bartomeu (1574), als Agulló (1613), als Ribera (1625) i, des del 1741, als marquesos de Gironella. De Francesc de Ribera i de Bartomeu, baró de Florejacs, i muller (Maria d'Espuny i de Claramunt, senyora de la baronia de Rivert i

del castell de Claramunt), nasqué, el 1688, a Barcelona, Josep Antoni de Ribera, qui, juntament amb el seu germà Carles (ferit en la defensa de Barcelona el 1714), fou un decidit austricista en la lluita contra Felip V. El rei dels catalans Carles III premià el baró de Florejacs amb el títol de comte de Claramunt. Després d'endurar privacions, el 1725 Josep Antoni de Ribera va recobrar els seus castells i baronies de Claramunt, Florejacs i Rivert. Una seva sextaneta, la marquesa de Villa-Palma de Encalada, ha reclamat, en els nostres dies, la rehabilitació del títol comtal de Claramunt.

Llegenda relacionada amb el castell de Florejacs

«La dama del castell era bellíssima. Aquesta circumstància feia que acudissin al castell una gran munió de galants. La dama, que era molt cruel, escollia dels seus pretendents el que més li agradava i el feia el seu amant; però un cop havia fruit d'ell, per evitar que la nova es propagués, el matava. Per fer-lo desaparèixer es valia d'unes flors encantades que tenia al jardí, les quals, eren d'una gran bellesa i d'aroma molt exquisida, però causaven una mort dolça a qui les flairava.

Els galants morts per la dama per aquest procediment van ésser dotzenes. El castell, i més tard el poble que es fundà al seu entorn, rebé el nom de Florejacs, en record dels molts cavallers encisats amb una flor. L'escut del castell i de la població encara porta una flor» (Joan Amades, *Folklore de Catalunya. Rondallística. Barcelona, 1950 pàg.1304*).

Nota: escrit extret del Volum VI dels *Castells Catalans* publicat per l'editor Rafael Dalmau l'any 1979.

Jordi Gironès i Vilardebò
novembre de 2010

